

GAURKO ZIORTZA (ETA IX)

ITXITASUNA, **BARRU-MIÑA** TA LENENGO EKINTZAK

Orain ogei-bat urte dirala, gure ikustaldiak egiteko, joaten giñan Ziortza'ra eta biotza apurtuta urteten gendun andik. Zelako edertasunak baiña zelako itxitasunean! Eta ez giñan gu bakarrak orretan, asko ziran Bizkaia'n aldi aretan olako barru-miña eukenak. Baiña zer egin?

Zerbait egiteko almena eukenak asten ziran gogorik onenagaz zeozar egiteko ustean, baiña ez eben ezer lortzen. Gogoratu daiguzan une batzuk.

1851n. urtean epaillaren 16n. egunean egin zan "konkordato"an 21n. arauan Kolejiatak zaintzeko erabagia artu zan, baiña zerrendan ez zan agertzen Ziortza ren izena. Ordutik aurrera Ziortza ez zan kolejiata, parroki biurtu zan, azkenengo abata eta bertako kanoniguak an geratzen zirala. Guztiak ziran parroki aretako abadeak baiña 1379n. urtea ezkerro kolejiata izana, deseginda geratu zan.

Urrengo urteetan Aldundiak sarritan aitatzen dan Karlos Areyzaga eta Isidoro Leon lenengo arduratuak zirala.

191 In. urtean Markiña-aldeko aldunak, Urizar, Urrengoetxea ta Aroyo'k, Aldundian eskaria agertu eben Ziortza "Oroitetxe" edo "monumento histórico" biurtzeko. Eskaria onartua izan zan eta Etxegarai' tar Karmelo'k artu eban ardurea Ziortza'ko barriak ekarteko.

1930n. urte-inguruan Kortazar etxegiñak, au abade baten senidea zan, Martin Kortazar'ena, eginbide bat gertatu eban Ziortza'n abat-etxe bat sortzeko eta lekai-deak ekarteko.

1965n. urtean ardura aundiz artu eban Ziortza barrizatzea Aldun Nagusi zan Xabier Ibarra'k, beronen adiskide aundia zan Gulpide gotzaiñagaz batera. Baiña Ibarra jauna, tamalez, ETA'koak baitu eta il egin eben. Urte orretako urterillaren 14n. egunean Gulpide Gotzaiñak Patronatoa sortu eban Ziortza ber-egiteko. Bereala asiko eben ber-egite ori, Eleizbarrutia Ziortza'ren eta beronen ondasunen jabe izatekotan, baiña Zister'eko lekaideen esku iztekotan, Jose de Anzizu buru zala. Aldundiak lau milloj emon ebazan. Zortzi urtetan ordaintzekotan. Baiña dana geratu zan, etxegintzan lan batzuk eginda ezer geiago egin barik, nire ustez Xabier Ibarra il ebelako.

Dana dala, gauzak bere lekuan ixteko eta edestiagaz zintzoak izateko, aldi oneri buruz zerbait geiago esan

bear dogu: Argentina'tik etorritako Zistertar napar onek, laiko bat lagun ebala, Kolejiataren ardurea artu eban eta etxegintza amaitu-artean Bilbao'n bizileku bat emon eutsen eta laiko eliz-ikasketak egin barik abade egiteko baimena eskatu eben Erroma'ra eta lortu be bai. Anzizu lekaidea Madrid'en Puigdollers'en idazgelan aurkitu eban Felix Aretxaga'k, berau beste arazo bategaitik ara joan zanean.

Lekaide bi oneik elburua argi euken: Andaluzia'n egoan erlejiño-giroa ekarri Markiña-aldera, au erlejiño gitxiko lurraldea zalako eta inguru au erdeldun eta españatar biurtu: "desvasquizar".

Jose de Anzizu onen il-txartelean, "Abad de Zenarruza" dala agiri da. Gauzak aurrera joan ziran.

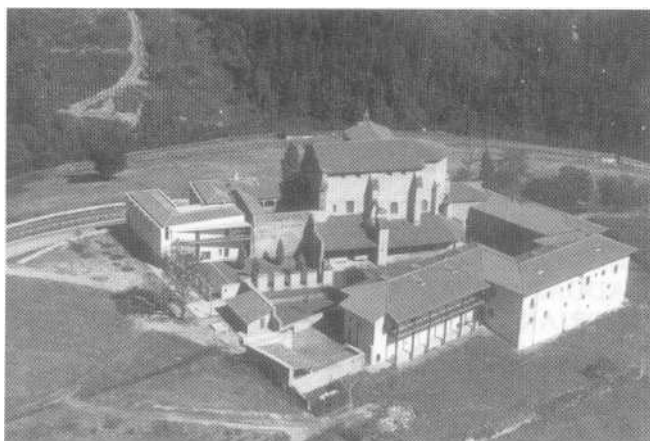
Au dana Aldundian dan agiri bategaz baieztatu lej.

Dana amaitu baiño len il zan Ibarra, il zan Gulpide Gotzaiña be, eta abade biurtzeko Erroma'ko baimena eukana ez eban abade egin Zirarda Gotzaiñak. Or amaitu zan asmo oker ori.

Dana dala, barrumiñak or jarraitzen eban eta zorionez, 1982n. urtean ekintzaille adoretzu batzuk agertu ziran, asmo zar eta eder au bideratzeko. Ona emen zelan.

Iru izan dira asmo au arrera, atera dabenak. Ez dau-tse iñoz bear dan besteko eskerrik emongo Bizkai'ko Eleizeak: "Txomin Bereziartua, Felix Aretxaga eta Iñaki Goikuria". Zelako lanak eta zenbat batzar egin bear izan daben oneik sinistu eziñeko gauzea da.

Lenengo egin bear zana, eleizbarrutia arduratzea zan, eleizkide guztiak baiña batez be abadeak. Orretarako, kontzientzia sortzeko, iru agiri zabaldu ebezan, zabaldu eta Gotzaiñai emon: Lekaide bizitza zer dan azaltzeko eta Ziortza'n zer egin leiken agertzeko lenengo, Ziortza'ren arazoa agertu eta Talde Eragille bat

sortzea eskatzeko bigarrena eta gero gauzea obeto zeatuteko Talde Eragillea sortzeko izenak emon ebezan: Talde-buru Jokin Perca, Bikario-ordea, eta maikoak: Jose Maria Rementeria Lurraldeko Bikarioa, Jose Manuel Bizkarguenaga liturji arduraduna, Karmelo Ibarra Zaintza-Arduraduna, Jose Ramon Valverde Museo'ko arduraduna, Felix Aretxaga abadeen izenean eta Txomin Bereziartua Labayru'ren izenean. Gaiñera Jokin Perca Bikario-ordeak beste izen batzuk gaiñeratu ebazan: Jesus Etxaniz Jaurlearitzako Arkitektoa eta Joseba Lejartza Urkiola'ko Santutegiaren eta elkartearen arduraduna. Jarraian asj ziran lanean, bakoitxa bere arloan, taldekide guztiak.

Irugarren agiria itzi dogu azaldu barik: Lekaideen edestia eta Bizkaia'n dauken egoerea agertzen dau, batez be ez daukagula Bizkaia'n lekeideen monastegirik, eta orretan Bizkaia dala lurralde euskaldunen artean bakarra.

Talde Eragilleak egin ebazan batzarren barriak zeatz emotea luzeegia litzake, baita aspergarria be, asko eta ardurasuak diralako. Itzi daiguzan alde batera.

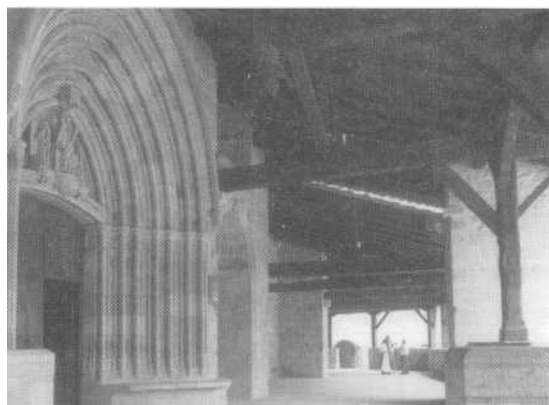
TALDE ERAGILLEAREN ARTEKARI-LANAK: GOTZAINAKAZ

Bilbao'ko Gotzain zan Larrea'tar Koldo Mirenak eta batez be Gotzain Laguntzaille zan Uriarte'tar Juan M^a k beti artu eben gogo beroagaz zistertarrak Ziortza'ra ekarteko asmoa. Juan M.^a bera izan zan Oliba'n zistetarra asmo au agiritegian dagoan itzaldi oso egoki baten bidez agertu eutsena eta Goitzaiñak eta Perca Ordezkarriak ardura aundiz eta egokiro agertu eben arazoa Eleizbarrutiko Abade Kontzeilluaren aurrean. Pozik artu eben asmoa Kontzeillu onetan abadeak. Ondo dakigu Juan Mari ezagutzen dogunok zelako zaletasuna daukan lekaidetara eta batez be Ziortza'ra.

ALDUNDIAGAZ

Esan dogun lez, antxiñako gauzea da Aldundiak Ziortza'ri buruz eukan ardurea, baiña biltzada baten bear-izana egoan eta lan ori egokiro egin eben Eragille-Taldekoak. Sarritan egon ziran Pradera Aldun Nagusiagaz eta batez be Makua'gaz, sarriagotan Aingeru Zabala erti-arloko arduradunagaz eta Manu Legarreta'gaz. Makua Jaunak eskatuak baiño lur geiago eskiñi eban inguruetan, eskiñi eta emon.

Aldundiak erantzun oso egokia emon eban, Lekaideai etxea giltza eskuan dala doan emoteko erabagia onartuta.

LEKAIDEAKAZ

Talde Eragilleak egin eban beste lan zabal eta sakon bat lekaideakazko artu-emonak izan ziran, lenengo urriñekoakazko artu emonak eta gero urrekoakazkoak.

Zertarako urriñeko lekaideakana?

Dana izan zan Zistertar egoki batzuk Ziortza'ra ekarteko billaketa bat. Ez zan gauza erreza izan, lekeide-etxerik geienak lekaidetzarako deituak urri eukeze-lako. Billaketa gaitxa izan zan ba eta ona emen gutunez edo ikustal dia egiñaz artu-emonetara sartu ziran Lekaide-etxea urriñekoak: Sobrado de los Monjes, Dueñas, Valvanera, La Oliva, Soria'ko Santa Maria de la Huerta, Jaka. Erantzun beti zan bardin antzekoa: Asmoa oso ona zala, baiña eurak ez eukela non bialdurik.

Baiña jakingarriak dira, baita, urreko lekaideakaz izan ziran artu-emonak. Urkiola'ko alkarte sartzan da emen eta une onetatik Urkiola'ko bi sartzan dira Talde Eragillera: Joseba Lejartza eta Biktore Garagordobil Gotzaiña.

Urreko lekaideen artean, La Oliba be sartu bear geunduke, baiña ona emen sartzan doguzanak, guztiak Euskalerriko Lekaide-Etxeetakoak: Urkiola'koak, Lazkao'koak, Estibaliz'koak eta onein artean ain maingarri dogun Mauro, Isidro Bazterrika eta Benezuelatik etorrita egoan Jose Mª Sasia. Batzarretan ez baiña urrean dagoala somatzen da Bellok'eko Diartze edo Iratzeder.

Batzar asko egin eben urreko lekaide-etxeen ordez-kari oneik. Dana ezin dogu zeatz azaldu, luzca litzake-lako, baiña bai gogoratu nai dogu agertu eta azertu zan eritxi bat: Beneditarren artean Euskalerrian eskualde edo probintzi edo erki bereizi bat sortzekoa. Beti agertzen da ez dala eziñezkoa, baiña or dago arazoa, antza dagoanez geldi. Gauza ederra litzake.

Gaiñera, urreko lekaideen artean Ziortza'ri sorkuntza-orduan laguntzeko gurari bizia agertzen da. Olan egin dala uste dot. Talde onen batzarrak jarraitu egin bear jukue.

BIZKAIA

INGURUKO ABADEAKAZ

Ziortza aspaldiko urteetan parroki biurtuta egoan eta orregaitik, monastegia izateko, parrokiaren arazo ori bideratu bear zan. Ez dalako egokitzen artzen lekaideak parroki bateko arduradun izatea. Orretarako, Talde Eragilleen kideko dan Jesus Mª Zendoiak artzen dan arduraz aundia eta onegaz batera Jose Mª Rementeria, Lurralde'ko Ordezkariek.

Gaiñera illerri bat be ba eukan Ziortza parrokiak eta arazo ori be bideratu bear zan.

Ziortza'ko eleiztar ziran inguruko baserritar guztia-kaz izan ziran artu-emonak eta azkenean baserri bakoitza urren eukan parrokira aldatzea erabagi zan. Azkenean parroki izatea ez dau galdu.

Beste alde batetik, inguruko abadeakaz arazoa aztertzea bearrezkoa zan eta egokiro egin be egin zan.

ZIORTZA ETXEKO BIZTANLEAKAZ

Antxiñako Kolegiata parroki biurtuta geratu zan ezkeror, bai etxeak eta bai lurak, errentan-edo emonda egozan eta Lekaide-Etxean etxeak aske eta ingurua jsil eta baketsua bear eban.

Olako arazoak, sendi batzuei ikututen dautselako, mingarriak izaten dira eta bideratzea ez merkea. Barriro, ainbeste batzar eta eztabaida izan ziran, baiña azkenean dana bideratu zan. Eleizbarrutiak be emon bear izan ebazan milloi batzuk.

MARKINA'KO UDAL-BATZAGAZ

Ziortza Markina erriaren barruan dago eta jakiña da olako eragin aundi batek ba-daukala zer-ikusia eta ez makala Udal-Batzagaz. Izan ziran or be argitu-bearreko arazo batzuk eta barriro be batzarrak egin-bearra izan eban Talde Eragilleak. Lauren Aretxabaleta alka-teak erantzun ona emon eban.

Ez dakit lortu dodan gai korapillotsu onetan eta agiri-moltso aundi baten barruan murgilduta, irakurleai gauzak argi azaltzea.

Edozelan be, edesti jakingarri au aztertu nai dauanak izango dau aukera agiri guztia-k ikusteko. Gaur Txomin Bereziartua'ren esku dagoz baiña beronek esan daustanez laster itziko dauz eleizbarrutiko agiritegian.

Goazen orain azkenengo gaia azaltzera.

ZIORTZA'KO LEKAIDEAK

1988n. urteko martiaren 15n. eguna ez da aitzu bear-ko: Egum onetan Patxi Elgezabal eta Jose Luis Maritxalar lekaideak aurkeztu ziran Bilbao'ko Gotzaindegira eta Juan Mari Gotzainagaz egon ziran euren eskintza egiteko. Gertu egozan Ziortza'ra etorteko.

1996n. urtera arte iraun eben etxegintza-lanak, antxiña, 1380n. urtean Kalaorra'ko Gotzain zan Gonzalo de Mena'k iras eban Kolejiata arena izandako etxea barrizatzen.

1996'ko urriaren 10n. egunean Erroma'k emon eban agiria Ziortza'n monastegia sortzeko.

Eta orain or daukaguz gure lekaideak. Gaur bost dira eskintzak edo botoak eginda dagozanak eta bi gertatzen dagozanak. Gejago bear dira eta uste dogu etorriko dirala. Gaur egun gejago dira lekaide izan nai dabenak, abade eta fraille izan nai dabenak baiña, eta ezin ukatu danean dagoala urritasuna eta lekaide izateko deia ondo aztertu bear dala, egokiak aukeratzeko.

Orra or, irakurleok, jakingarria dan edesti ori. Ziortza'ra urreratu ez ba'zaree, joan eta ikusi.

OLAZAR'tar Martin'ek

